

Cerrahi Kliniklerindeki Hasta Datalarının Oluşturulmasında Ekip Üyelerinin Bilgisayar Kullanımına İlişkin Multidisipliner Tutumlarının İncelenmesi

Elif Çalık, Kevser Yeter, Nuriye Değirmen

Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Bilim Dalı, 43100, Kütahya
elifcpr@gmail.com, kevseryeter@gmail.com, ndegirmen123@my.net

Özet: Sağlık kurumlarında günümüzde, dataların kayıt altına alınıp işlenmiş düzeye dönüştürülmesinde, bilişim teknolojisi kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Ancak sağlık çalışanlarının bilgisayar kullanımı ve teknik donanımda yetersizlik ve tıbbi bilişim alanlarının yeni gelişmekte olması gibi nedenlerle hasta datalarının otomasyona girilmesi henüz istenilen düzeyde değildir.

Araştırma, Cerrahi kliniklerindeki ekip üyelerinin bilgisayar kullanım durumlarına ilişkin multidisipliner tutumlarının belirlenmesi amacıyla planlanmıştır.

Materyal ve Metod: Çalışma Kütahya Devlet Hastanesi ve Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Araştırma ve Uygulama Merkezinin cerrahi klinikleri, yoğun bakım ve acilde 01-11-2006, 01-12-2006 tarihleri arasında tanımlayıcı nitelikte yürütüldü. Katılımcılara sosyo-demografik özellikler, bilgisayar kullanımına yönelik tutumları hakkında iki bölümlük anket uygulandı. Veriler, SPSS 13.00 paket programında girilerek, sayı ve yüzdelikler istatistiksel olarak değerlendirildi.

Sonuçlar: Çalışmaya katılan 75 ekip üyesinin %77,3'ü Kütahya Devlet Hastanesinde çalışmakta olup, %69,3'ü erkekti. Yaklaşık %36,0'ı 24-27 yaş grubu, %60'ı hemşire, %17,3'ü uzman doktordu. %94,7'sinin idari görevi yoktu.

Çalışmaya katılan ekip üyelerinden %84'ü hastanede paket programı kullanılmasını gerektiğini ifade ederken, %77,3'ü bilgisayar kullanımının veri kaybına neden olmayacağını bildirmiştir. Ekip Üyelerinin %76'sı hasta bakım standartlarının gelişimine alt yapı hazırladığı yönünde görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan ekip üyelerinin %77,3 hastanın önceki verilerine ulaşabilmek, hastaya planlanan girişim, tedavi ve bakımın kalitesini arttırdığını ifade ederken, %69,3'ü hastaya ait verilerin sağlık ekip üyeleri tarafından paylaşılabilirliği, konsültasyon sürecini hızlandırdığını ifade etmiştir.

Sonuç olarak cerrahi ekip üyelerinin, medikal bilişim alanında, multidisipliner çalışmanın önemi konusunda yetiştirilmeleri ve eğitimlerinin bu doğrultuda düzenlenmesi, data girişlerinin meslek alanlarına özel nitelikte yapılandırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Multidisipliner, Tutumlar, Medikal Bilişim

GİRİŞ:

Ülkemizde medikal bilişim alanının gelişimi ve uygulanması henüz yeni olduğu için, günümüzde sağlık kurumlarında elektronik kayıtlar

yeterli düzeyde değildir. Medikal bilişim; tıbbi verilerin nasıl oluşturulacağını, yönetileceğini, iletileceğini, saklanacağını ve bilgiye dönüştürüleceğini belirleyen bir alandır. Tıp alanında her meslek üyesinin dataların bilgisayara girilmesi

konusunda farklı veri girişleri bulunmalıdır. Örneğin doktorlar tanı ve tedavi protokolünü veri olarak kayıt ederken hemşireler hasta bakımı girişimlerini bilgisayara işlemektedir. Ancak tıbbi uygulamalar ekip çalışmasını gerektirdiği için, bir çalışanın girdiği veriyi diğer personel izleyerek gerekli uygulamaları planlaması gerekmektedir. Medikal bilişim, tıbbi veri yönetimini organize ederek sağlık profesyonellerine hasta tedavisi ve bakımında bir karar destek sistemi sağlar. Ancak hastane bilgi sistemlerinde; tıbbi terminoloji ve ortak dil konusunda tam olarak oluşturulamamıştır. Bu nedenle verilerin standardizasyonu ve kullanılabilir bir veri tabanı istedik yeterlilikte değildir (1,3,5,8).

Özellikle cerrahi kliniklerinde; hastaların peroperatif tedavi, operasyon ve bakımı esnasında bu alanda çalışan personelin birbiri ile veri alış-verişi sağlamaları oldukça acil öneme sahiptir. Çünkü ameliyatlar tüm bireylerin yaşamında eşsiz ve oldukça önemli bir deneyimdir ve hastaların organizmasında olumlu değişikliklerin yanında olumsuz birçok belirtilerin ortaya çıkmasına neden olan etkenlerdir (2,4,10). Bu nedenle cerrahi servislerinde verilerin korunması, iletilmesi ve enformasyonu dikkatli yapılması gereken işlemlerdir. Bu bağlamda hastane otomasyon sistemlerinin alanlara özel veri girişi sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (6,7,9). Ayrıca sağlık çalışanlarının bilgisayar kullanım düzeyleri yeterli değildir. Bireylerin bir konuda değişimi gerçekleştirebilmeleri, onların hazır oluşluk düzeyleri ile yakından ilişkilidir. Medikal bilişim alanında da çalışanların bu konudaki gelişmeleri takip edip, yaşama geçirmeleri için eğitimleri planlanmalı ve farkındalık düzeylerinin artırılması sağlanmalıdır (2,11,12).

Materyal ve Metod:

Araştırma, Cerrahi kliniklerindeki ekip üyelerinin bilgisayar kullanım durumlarına ilişkin multidisipliner tutumlarının belirlenmesi amacıyla uygulanmıştır. Bu araştırma tanımlayıcı nitelikte bir çalışma olarak yürütülmüştür.

Çalışma Kütahya Devlet Hastanesi ve Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Araştırma ve Uygulama Merkezinin cerrahi klinikleri, yoğun bakım ve acilde 01-11-2006, 01-12-2006 tarihleri arasında yapıldı.

Veri Toplama Aracı

Katılımcılara sosyo-demografik özellikler, bilgisayar kullanımına yönelik tutumları hakkında iki bölümlük anket uygulandı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, SPSS 13.00 paket programında girilerek, sayı ve yüzdelikler istatistiksel olarak değerlendirildi.

Hastaneler		Sayı	%
	Dumlupınar Üniv. Sağlık Hizmetleri Araş. Uyg. Mer.	17	22,7
Kütahya Devlet Hastanesi	58	77,3	
Yaş	20-23 Yaş	3	4,0
	24-27 Yaş	27	36,0
	28-31 Yaş	20	26,7
	32-35 Yaş	12	16,0
	36-39 Yaş	8	10,7
	40-43 Yaş	3	4,0
	44-48 Yaş	2	2,7
Cinsiyet	Erkek	52	69,3
	Kadın	23	30,7
Meslek Grupları	Uzman Doktor	13	17,3
	Pratisyen	1	1,3
	Hemşire	45	60,0
	Sağlık Teknikeri	2	2,7
	Sağlık Memuru	12	16,0
	Sağlık Teknisyeni	2	2,7
İdari Görev	İdari görevi yok	71	94,7
	İdari görevi var	4	5,3
	Toplam	75	100,0

Tablo 1 : Sosyo-Demografik Özelliklerin Dağılımı

Araştırmaya katılan ekip üyelerinin %77,3'ü Kütahya Devlet Hastanesinde çalışmakta olup, %69,3'ü erkekti. Yaklaşık %36,0'ı 24-27 yaş grubu, %60'ı hemşire, %17,3'ü uzman doktordu. %94,7'sinin idari görevi yoktu.

İşyerinde Bilgisayar Kullanma Durumu	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kısmen Katılıyor		Katılmıyor		Kesinlikle Katılmıyor		Toplam sayı - %
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Hastanede internet ve hasta veri kaydı paket programı kullanılmaktadır.	40	53,3	23	30,7	5	6,7	4	5,3	3	4,0	% 100
Hastanede bilgisayar kullanımı zaman kaybına neden olur.	1	1,3	10	13,3	6	8,0	24	32,0	34	45,3	
Hastanede bilgisayar kullanımı veri kaybını önler.	16	21,3	29	38,7	10	13,3	11	14,7	9	12,0	
Tedavi ve bakımın hastaya özgü olmasını sağlar.	12	16,0	35	46,7	18	24,0	8	10,7	2	2,7	
Hastanedeki bilgisayar kullanımı, hastanın bütüncül bakım almasını sağlar.	12	16,0	27	36,0	25	33,3	8	10,7	3	4,0	
Kayıt altına alınan veriler; sağlık personelinin performanslarının değerlendirmesine yardımcı bir kaynak oluşturur.	9	12,0	34	45,3	18	24,0	12	16,0	2	2,7	
Hasta bakım standartlarının gelişimine alt yapı hazırlar.	12	16,0	45	60,0	13	17,3	4	5,3	1	1,3	
Hastaya ait yapılmış/yapılacak girişim, tedavi ve bakımın daha güvenilir olmasını ve sağlık ekibi üyeleri içerisinde paylaşılabilişini kolaylaştırır.	8	10,7	31	41,3	26	34,7	8	10,7	2	2,7	
Hastaneler arası veri paylaşımını sağlar.	11	14,7	34	45,3	18	24,0	8	10,7	4	5,3	
Elektronik posta, sohbet vb. araçların hastalarla ve diğer sağlık çalışanlarıyla iletişimi kolaylaştırır.	12	16,0	36	48,0	18	24,0	8	10,7	1	1,3	
Bilgisayara hasta veri girişinin, hastaların kendilerine ait bilgilerine ulaşmasını kolaylaştırır.	10	13,3	37	49,3	14	18,7	13	17,3	1	1,3	
Hastanın önceki verilerine ulaşabilmek, hastaya planlanan girişim, tedavi ve bakımın kalitesini artırır.	16	21,3	42	56,0	14	18,7	2	2,7	1	1,3	
Hastaya ait verilerin sağlık ekip üyeleri tarafından paylaşılabilirliği, konsültasyon sürecini hızlandırır.	12	16,0	40	53,3	13	17,3	7	9,3	3	4,0	

Tablo II: Bilgisayar Kullanımına Yönelik Multi Disipliner Tutumlar

Çalışmaya katılan ekip üyelerinin %84'ü hastanede paket programı kullanılması gerektiğini ifade ederken, %77,3'ü bilgisayar kullanımının veri kaybına neden olmayacağını bildirmiştir.

Ekip üyelerinin %76'sı hasta bakım standartlarının gelişimine alt yapı hazırladığı yönünde görüş bildirmiştir. %62'si elektronik posta, sohbet vb. araçların hastalarla ve diğer sağlık çalışanla-

ıyla iletişimi kolaylaştırır şeklinde görüş bildirirken, %62,6'sı bilgisayara hasta veri girişinin, hastaların kendilerine ait bilgilerine ulaşmasını kolaylaştırır demiştir. Araştırmaya katılan ekip üyelerinin %77,3 hastanın önceki verilerine ulaşabilmek, hastaya planlanan girişim, tedavi ve bakımın kalitesini arttırdığını ifade ederken, %69,3'ü hastaya ait verilerin sağlık ekip üyeleri tarafından paylaşılabilirliği, konsültasyon sürecini hızlandırdığını ifade etmiştir.

Medikal bilişim her geçen gün ilerlemekte olan bir alandır. Tıbbi hizmetlerin profesyonel bir şekilde yürütülebilmesi için bilişim teknolojilerinin güncellenerek kullanılması gerekir. Sağlık çalışanları her alanda olduğu gibi bu alanda da ekip iş birliği içerisinde çalışarak; dataların enformasyonunu sağlaması, düzenli veri yönetimi sayesinde hasta tedavisi ve bakımının kalitesini artırır ve gereksiz malzeme tüketimini önleyebilir. Ayrıca dataların güvenliği ve ekip üyeleri içerisindeki bilgi sirkülasyonu ile ilgili görev, yetki ve sorumlulukların yasal çerçevede temellendirilip yapılandırılması gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır.

Sonuç olarak cerrahi ekip üyelerinin, medikal bilişim alanında, multidisipliner çalışmanın önemi konusunda yetiştirilmeleri ve eğitimlerinin bu doğrultuda düzenlenmesi, data girişlerinin meslek alanlarına özel nitelikte yapılandırılması önerilmektedir.

Kaynaklar:

[1]. Çınar N.D., Sezen E., Koçyiğit T., Diker F., Ceylan F., Kara A., Güngör İ., Arıç Y., Altıntaş Ö., "Tıbbi Sekreterlik Hizmetlerinin Hemşire ve Ebeler Tarafından Yürütülmesinin Hasta Bakımına Etkisi", Modern Hastane Yönetimi, c:7, s:2, sf:23-29, Bilmedya Grubu, İstanbul, 2003.

[2]. Erdemir F., Hanoğlu Z., Akman A., "Hemşirelerin Bilgisayar ve İnternet Kullanma Durumu, Hemşirelikte Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Değerine İlişkin Görüşleri", 2.

Ulusal Tıp Bilişim Kongresi Bildiri Kitapçığı, sf: 78-84, Türkiye, 2005.

[3]. Esatoğlu A., Köksal A., "Hastanelerde Bilgisayar Teknolojisi Kullanımı", Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, c:55, s:1, ss: 29-40, Ankara, 2002.

[4]. e-Sağlık Çalışma Grubu, Türkiye II. Bilişim Şurası, Taslak Rapor, 2004.

[5]. Ezel Esatoğlu A., Köksal A., "Hastanelerde Bilgisayar Teknolojisi Kullanımı", Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, cilt:55, sayı:1, 29-40, 2002.

[6]. Hogan M.A., Madayag T., Medical Surgical Nursing Reviews Rationales, Pearson Prentice Hall, 2004.

[7]. Ramont R.P., Niedringhaus D.M., Fundamental Nursing Care, Pearson Education, 2004.

[8]. Sincan M., "Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri İçin Bilişim Rehberi", Sted Dergisi, Aralık, 2000.

[9]. Uluslararası Tıp Bilişimi Derneğinin Sağlık Ve Tıp Bilişimi Eğitimi Üzerine Önerileri, çev:Gülkesen H., Medhod Inform Med, 39;267-77, 2000.<http://www.imia.org/wg1>.

[10]. Yarar O., Hasta Bakım Enformatiği, Hipokrat Yayınları, İstanbul, 2002.

[11]. Zayim N., Yıldırım S., Saka O., "Tıp Eğitiminde Öğretim Teknolojileri Kullanımı", 2. Ulusal Tıp Bilişim Kongresi Bildiri Kitapçığı, sf: 39-45, 2005.

[12]. <http://www.med.gazi.edu.tr/akademik/bilisim/bilisim.htm#nedir>, "Tıp bilişimi".